

2. Вища технічна освіта: проблеми та перспективи розвитку в контексті Болонського процесу: матеріали VII Міжнар. наук.-метод. конф., 26– 27 травня 2005 року : тези доп. К. : ЕВЦ «Політехніка», 2005. 296 с.
3. Кроки до Болонського процесу; [уклад. В. П. Головенкін]. К.: ІВЦ «Політехніка», 2004. 112 с.
4. Лазарев М. І. Теоретичні і методичні засади моделювання змісту навчання інженерних дисциплін : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04. Х., 2004. 37 с.

УДК 378.147.34

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ ІНОКУЛЬТУРНОГО ТВОРУ ЖАНРОВИМ ШЛЯХОМ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Грицак Н.Р., докторант
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова*

Виконання сучасних освітніх вимог зумовлює потребу переформатування літературознавчої підготовки майбутнього вчителя-філолога. Висвітлення сучасних наукових концепцій осмислення літературно-мистецьких феноменів; оволодіння різноманітними методичними шляхами і технологіями вивчення художнього твору; стимулювання до міжкультурного діалогу, національної ідентифікації та інтеграції в полікультурний простір; спонукання до розвитку творчих здібностей – це неповний перелік питань, що зорієнтовують професійно-методичну підготовку майбутніх учителів зарубіжної літератури. У цьому контексті формування у майбутніх учителів зарубіжної літератури умінь і

навичок дослідження жанрової природи художнього твору з урахуванням національної специфіки, по-перше, віддзеркалює сутність сучасних освітніх вимог, по-друге, сприяє підготовці висококваліфікованого, творчого учителя, який буде прагнути навчатися протягом життя.

Процес формування умінь і навичок жанрового аналізу художніх творів з урахуванням національної специфіки у майбутніх учителів зарубіжної літератури ґрунтується на низці методологічних принципів.

Літературознавчим підґрунтям вивчення жанрової природи інокультурного твору слугують праці сучасних науковців-теоретиків: Н.Х. Копистянської «Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія» (2005) [1], Т.Г. Свєрбілової «Такі близькі, такі далекі... (Жанрові моделі української та російської драми від модерну до соцреалізму в аспекті порівняльної поетики» (2011) [2], Д.Б. Чика «Жанрові системи української та англійської прози кінця XVIII – середини XIX ст.: проблеми типології та поетики» (2018) [3] та інші. Ознайомлення із новітніми компаративістськими студіями розширює наукові обрії студентів, визначає напрям особистісного науково-дослідницького пошуку, демонструє нетиповий підхід до вивчення художнього твору. Відтак, опрацювання сучасних компаративістських досліджень – необхідна умова успішного вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом.

Студіювання окреслених літературознавчих студій, а також праць з методики викладання української та зарубіжної літератури (Ю.І. Бондаренка, В.В. Гладишева, А.В. Градовського, О.О. Ісаєвої, Ж.В. Клименко, Л.Ф. Мірошніченко, А.О. Мельник, Н.В. Романишиної, О.О. Покатілової, А.Л. Ситченка, Г.Н. Токмань, Ф.М. Штейнбука та ін.) сприяло розумінню, що жанровий аналіз інокультурного художнього твору тісно переплітається із такими видами літературного аналізу: культурологічним, контекстуальним і компаративним. Зазначимо, що це

один із головних засадничих принципів вивчення інонаціонального художнього твору жанровим шляхом.

Важливою умовою глибокого осмислення жанрової специфіки інонаціонального художнього твору є опанування літературознавчим тезаурусом. Без освоєння теоретико-літературних, історико-літературних, літературно-критичних знань (періодизація світового літературного процесу, художній метод, напрями і течії в літературознавстві, художній образ, структура та елементи змістової/внутрішньої організації художнього твору, роди і жанри літератури, жанровий патерн, жанрова модифікація, авторські жанрові визначення тощо) неможливо увиразнити національну жанрову неповторність художнього твору. Крім цього, вивчення художнього твору жанровим шляхом сприяє активізації розумових, дослідницьких і творчих здібностей студента-словесника, адже поява нових жанрів, жанрових модифікацій, авторських номінацій жанру тощо моделює ситуацію «навчання протягом життя».

Вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом спирається також й на аксіологічний підхід. Аналіз жанрової неповторності допомагає майбутнім учителям зарубіжної літератури зрозуміти, що художній твір передає інформацію про традиції, звичаї, історію, світовідчуття, ідеали тощо читачу іншої культурної парадигми. Саме тому студент-читач може опинитися у ситуації «культурного шоку». Натомість усвідомлення природи художніх цінностей, тлумачення інонаціональних цінностей з урахуванням досвіду національної культури, осягнення розбіжностей у системі культурних стереотипів, осмислення національного коду, розуміння власного «Я» сприяє адекватній рецепції інокультурного художнього твору.

З'ясовуючи питання засадничих принципів вивчення інонаціонального художнього твору жанровим шляхом, доцільно акцентувати увагу й на полікультурному підході. Учитель зарубіжної

літератури на прикладі найкращих творів світового письменства демонструє школярам, що у кожному художньому творі є два стрижня – національне і загальнолюдське. Усвідомлення учнями цього найголовнішого закону літератури є вкрай вагомим, адже слугує надійним підґрунтям для формування уявлень про літературу як єдиної системи, що розкривається у спільності жанрів, родів, тем, мотивів, сюжетів. Не втрачають актуальності міркування Івана Франка, що «кожний чільний сучасний письменник – чи він слов'янин, чи німець, чи француз, чи скандинавець – являється неначе дерево, що своїм корінням впирається якомога глибше і міцніше в свій рідний національний ґрунт, намагається ввібрати в себе і переварити в собі якнайбільше його живих соків, а своїм пнем і короною поринає в інтернаціональній атмосфері ідейних інтересів, наукових, суспільних, естетичних і моральних змагань» [4, 34].

Отже, вивчення інокультурного художнього твору жанровим шляхом передбачає реалізацію порівняльного, аксіологічного і полікультурного підходів.

Література:

1. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
2. Свєрбілова Т. Г. Такі близькі, такі далекі... (Жанрові моделі української та російської драми в аспекті порівняльної поетики): монографія. Черкаси: ТОВ «Маклаут», 2011. 566 с.
3. Чик Д. Ч.. Жанрові системи української та англійської прози кінця XVIII – середини XIX ст.: проблеми типології та поетики: дис. ... д-ра філ.наук: 10.01.05. Київ, 2018. 501 с. Бібліограф.: с. 432–489.
4. Франко І. Я. Зібрання творів: У 50-ти тт. К.: Наукова думка. Т. 31: Літературно-критичні праці (1897–1899). 1981. 596 с.